

NMHH

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság

AZ OROSZ-UKRÁN HÁBORÚ MÉDIAKÉPE (2022. MÁRCIUS 2-8.)

Közzétéve: 2022. április 7.

Tartalomjegyzék

Az orosz-ukrán háború médiareprezentációja az ATV-n.....	2
A háború vizuális megjelenítése	3
Témaorientáció.....	3
Szereplők	4
Összegzés.....	5
Az orosz-ukrán konfliktus médiaképe a Hír TV-n	5
A háború képi megjelenítése a Hír TV-n.....	5
Az orosz-ukrán konfliktus témaorientációja a Hír TV-n.....	6
A hírműsorok témaorientációja	7
A magazinműsorok témaorientációja	7
A véleményműsorok témaorientációja	8
Az orosz-ukrán háborúval foglalkozó műsorszegmensek szereplői a Hír TV-n	8
A fontosabb szereplők által érintett kérdéskörök a Hír TV-n	9
Összefoglalás.....	10
Az orosz-ukrán háború médiaképe az M1-en.....	10
A háború képi megjelenítése az M1-en.....	10
Az orosz-ukrán háború témaorientációja az M1-en	11
A hírműsorok témaorientációja	12
A magazinműsorok témaorientációja	12
Az egyéb műsorok témaorientációja.....	13
Az orosz-ukrán konfliktussal foglalkozó műsorok, szegmensek szereplői az M1-en	14
Összefoglalás.....	16
Az orosz-ukrán háború médiaképe a TV2-n.....	16
Összefoglalás.....	17
Az orosz-ukrán háború médiaképe az RTL Klubon.....	18
Az RTL Klub műsorainak témaorientációja.....	18
A magazinműsorok, illetve a hírműsorok témái az RTL Klubon	18
Képi megjelenítés az RTL Klubon.....	19
Szereplők az RTL Klubon	20
Összefoglalás.....	20
A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének vizsgálata	20

A 2022. február 24-én kitört orosz-ukrán háború médiaképét öt médium (ATV, Hír Televízió, M1, TV2, RTL Klub) egy-egy teljes hetét felölelő (2022. március 2-8.) kvantitatív vizsgálat útján igyekezett feltárni a Műsorfigyelő és -elemző főosztály. A kutatás módszertana a politikai hír- és magazinműsorok metodikáját alkalmazta, illetve az adatfelvétel annak főbb változói alapján zajlott: szereplők, témák, hangsúlyozottság, képi megjelenítés stb. Az analizált periódusban valamennyi, a témával foglalkozó műsoregység tárgylemezre került. Az elemzés során 247,5 műsorórát, 5013 műsoregységet vett górcső alá a Hatóság. A háborúval foglalkozó társadalmi célú hirdetések, a képernyő alján futó feliratokban (ún. scroll-ban) megjelenő információk nem kerültek elemzésre.

A vizsgálat alapvető célja annak megállapítása volt, hogy az ún. orosz (vagy akár ukrán) propaganda által hangoztatott tézisek kritikátlan megjelenítése mennyire jelent meg a vizsgált médiumok háborúval foglalkozó programjaiban. A vizsgálat alapján kijelenthető, hogy nem talákoztunk olyan üzenettel, amely jól beazonosítható módon e kategóriába esett volna.

A március elejére esett vizsgálat idején a Hatóság nem tapasztalt olyan megnyilvánulásokat, illetőleg stúdióvendégekhez, szakértőkhöz köthető megszólalásokat, amelyek az orosz narratívát követték volna, vagy egyoldalúan mutatták és magyarázták volna a háború eseményeit és céljait.

Az orosz-ukrán háború médiareprezentációja az ATV-n

A vizsgálat során az ATV-n 794 esetben regisztráltunk a háborúval (valamint annak következményeivel) foglalkozó műsorrészeket. Ezek összesített időtartama több mint 62 óra volt, amelynek nagy része szinte azonosan oszlott meg három műsортípus (hírműsor, magazinműsor, véleményműsor) között.

1. táblázat: Az egyes zsánerekben¹ előforduló műsoregységek megoszlása az ATV-n

Műsортípus	Időtartam	Százalék
hírműsor	16:25:18	26
magazinműsor	18:45:33	30
véleményműsor	17:29:42	28
betelefonálós műsor	2:33:15	4
egyéb műsor	7:28:23	12
összesen	62:42:11	100

A háborús tematikát tekintve egyértelműen a hírműsorok tudósításai domináltak, a teljes minta 59,2 százalékát adták, de mellettük jelentős szeletet hasítottak ki maguknak a magazin- (20,3%) és véleményműsorok (11,2%) háborút bemutató szegmensei is.

Az elemzett műsoregységek megoszlása hétköznapokon - kisebb kilengésekkel - kiegyensúlyozott volt, hétvégén viszont jóval kevesebbet foglalkozott a háborúval a médiaszolgáltató. A napokon belül a 0-6, valamint a 18 és 24 óra közötti időszámban fordult elő leginkább a háborús téma, előbbi az

¹ Az ATV vizsgált programjai a következőkből tevődtek össze.

Hírműsorok: Híradó, Rendkívüli adás

Magazinműsorok: Egyenes beszéd, Heti Napló Sváby Andrással, Heti világhíradó, Start, Új mezőgazdaság

Betelefonálós műsorok: Fórum, Heti fórum

Egyéb műsorok: #Bockor, 700-as klub, A nap híre, Civil a pályán, Csatt, Egyenes beszéd, Europeo, No comment, Voks 2022

ismétlések, utóbbi a friss információk és adások sávja volt. Kivételt képezett a szombati nap (március 5.), amikor a 6-12 óra közötti sávban jelent meg a szóban forgó tematika nagyobb része.

A háború vizuális megjelenítése

A műsorszámok részegységeinek többségét (57,3%) nem illusztrálták háborús képanyaggal, ez a metodika még a hírműsorokra is jellemző volt (53,9%). A hírügynökségektől átvett vágóképeket gyakran ismételték, saját anyagot a menekülthullám magyarországi kezelésének illusztrációjaként láthattak a nézők, ezekben az esetekben kihelyezett tudósítókkal dolgozott a televízió. Utóbbi tematika tette ki a vizuális megjelenítés 13 százalékát. A háborús menekültek mellett a harci cselekmények, a háborús rombolás, valamint e három vizuális elem valamilyen elegye volt még számottevő a műsorok képi megjelenítésében. A háború áldozatairól, halottjairól készült képek használata nem volt jellemző.

2. táblázat: Képi megjelenítés az ATV háborúval foglalkozó műsoregységeiben

Megjelenített dolog	Esetszám	Százalék
nem volt	431	57,3
menekültek	99	13,2
harci cselekmény + rombolás	36	4,8
háborús rombolás	34	4,5
menekültek + rombolás	32	4,3
harci cselekmények	29	3,9
hadoszlop + menekültek + rombolás + harc	15	2,0
menetelő, mozgásban lévő hadoszlop	12	1,6
hadoszlop + rombolás + harc	12	1,6
hadoszlop + rombolás	9	1,2
hadoszlop + menekültek	9	1,2
hadoszlop + menekültek + rombolás	8	1,1

Témaorientáció

A teljes mintát tekintve a műsorokban megjelent háborús résztematikák között első helyen a harci cselekmények álltak. Ezeket követte a szankciós politika, valamint a civil embereket és infrastruktúrát célzó orosz agresszió megjelenítése. Jelentős terjedelemben reprezentált téma volt továbbá a hazai menekülthullám, a háború kapcsán kialakult kormányzati-ellenzéki vita, valamint a Paks II-t érintő híryanag.

3. táblázat: A műsorok témaorientációja az ATV-n

Téma	Esetszám	Százalék
háborús cselekmények, akciók mindkét oldalon	217	11,7
szankciók, SWIFT kizárás	175	9,5
oroszok civileket/lakóépületeket támadnak	145	7,9
menekülthullám Magyarországon	126	6,8
kormány és ellenzék vitája az orosz-ukrán háború kapcsán	92	5,0

Téma	Esetszám	Százalék
Paks I-II	91	4,9
infláció emelkedése várható	67	3,6
Orbán oroszbarát politikája kárt okoz(ott) Magyarországnak	66	3,6
menekülthullám az EU-ban	48	2,6
biztonságpolitikai hatások, fegyverkezés, új világrend kialakulása	47	2,5

A műsortípusokon belül a fenti témák gyakorisága megközelítőleg kiegyenlített volt, egy látványos kivétellel. A betelefonálás műsorokban a leggyakoribb kérdések a hazai menekülthullám, Orbán Viktor Magyarországra nézve káros oroszbarát politikája, Paks II, valamint a kormány és az ellenzék háború kapcsán felmerülő vitái voltak.

A headline-okban megjelenő kérdéskörök nagyjából a csatorna témaorientációs adatait tükrözték, első helyen itt is a harci cselekmények álltak, ezt követték a civileket érő orosz támadásokról, a szankciókról, valamint a hazai menekülthelyzetről szóló információk.

Szereplők

Az összes műorszám alapján legtöbb (122) alkalommal Orbán Viktor miniszterelnök szerepelt, őt követte a sorban Vlagyimir Putyin orosz, valamint Volodimir Zelenszkij ukrán elnök 98, illetve 94 megjelenéssel. Rajtuk kívül számottevőnek volt mondható 55 szereplésével Márki-Zay Péter ellenzéki miniszterelnök-jelölt, valamint Szijjártó Péter külügyminiszter médiahasználata is (41).

4. táblázat: Az elemzett műsorokban előforduló leggyakoribb szereplők az ATV-n

Szereplő	Esetszám	Százalék
Orbán Viktor	122	6,5
Vlagyimir Putyin	98	5,2
Volodimir Zelenszkij	94	5,0
Márki-Zay Péter	55	2,9
Szijjártó Péter	41	2,2
Ujhelyi István, az MSZP EP-képviselője	27	1,4
Jászberényi Sándor, haditudósító	26	1,4
névtelen menekült	22	1,2
Deutsch Tamás, EP-képviselő, Fidesz	19	1,0
Aszódi Attila, a BME Természettudományi Karának dékánja	18	1,0
Gulyás Gergely	18	1,0

A hírműsorokban az öt leggyakoribb szereplő azonos volt a teljes mintában tapasztaltakkal, a magazin- és vélemény műsorokban annyi eltérést regisztráltunk, hogy ezekben a politikusok mellett szakértők is jelentősebb számban tűntek fel. A magazinműsorokban az ukrán elnök jelent meg a legtöbbször.

A leggyakoribb szereplők megjelenéseinek jellemző kontextusa elsősorban aszerint tért el markánsabban, hogy az adott szereplő hazai aktor, vagy a háborúban közvetlenül érintett országok politikusa volt-e. A magyar politikusok szereplései között kisebb kontextusbeli eltéréseket regisztráltunk. Orbán Viktor a kormány-ellenzék háborút megítélő vitáinak témájában szerepelt

leggyakrabban, emellett a nemzetközi szankciós politika és a hazai menekülthullám hírei keretezték megjelenéseit. Szijjártó Péter reprezentációit elsősorban a szankciókról, a Magyarország területén történő fegyverszállítások tilalmáról, valamint a Paks II beruházásról szóló információk adták. Márki-Zay Péter megjelenéseinek leggyakoribb kontextusai Orbán Viktor Magyarországra nézve káros oroszbarát politikája, a kormány-ellenzék háború kapcsán zajló vitái és a hazai menekülthullám voltak. A két gyakran szereplő külföldi politikus reprezentációinak kontextusa között is voltak kisebb eltérések. Bár mindkét szereplő leggyakrabban a konkrét harci cselekményeket, továbbá a nemzetközi szankciós politikát érintő hírekben tűnt fel, Volodimir Zelenszkij jellemző témája volt az ukrán civileket ért orosz agresszió, míg Vlagyimir Putyin gyakrabban szerepelt a béketárgyalások kontextusában.

Összegzés

Az ATV műsoraiban az orosz-ukrán háborús konfliktus és következményei feldolgozása semleges és objektív módon történt, orosz (vagy akár ukrán) háborús propaganda a mintába került műsorszámokban nem jelent meg. A programok széleskörűen tudósítottak a harci eseményekről, az agresszió hazai és nemzetközi gazdasági, biztonság- és energiapolitikai következményeiről, az európai uniós és világpolitika reakcióiról, valamint a Magyarországot és Európát érő menekülthullám kezeléséről. A televízióban a politikai aktorok mellett megszólaltak a különböző résztémák szakértői is, így a médiafogyasztók átfogó és sokszínű képet kaphattak magáról a konfliktusról, továbbá annak rövid- és hosszútávú következményeiről egyaránt.

Az orosz-ukrán konfliktus médiaképe a Hír TV-n

A Hír TV a vizsgált héten összesen 1263 háborúval kapcsolatos műsorszegmenst sugárzott. Ezek 70 óra 54 percnyi időtartamot fedtek le, 45,05 százaléka hírműsor² (31:56:19), 17,09 százaléka magazinműsor³ (12:06:59), 21,44 százaléka véleményműsor⁴ (15:11:54), 5,97 százaléka interaktív, ún. betelefonálás⁵ műsor (4:13:55) és 10,46 százaléka egyéb műsor⁶ (7:24:56) volt. A háborúval kapcsolatos témák, műsorszegmensek - vasárnap kivételével - minden vizsgált napon a 12-24 órás időszámban voltak túlsúlyban, valószínűleg a napközben érkező friss híreknek köszönhetően, amelyek a déli híradótól kezdve részletesebb feldolgozásra és bemutatásra kerültek. Ami a háborús témák heti eloszlását illeti, a szerdai napon (március 2.) került képernyőre a legtöbb háborús műsorszegmens (255), majd pénteken szintén kétszáz feletti értéket regisztráltunk (223), míg szombaton az előző napinál mintegy százal kevesebb ilyen téma bukkant fel (124). Az összes (1263) háborúval kapcsolatos téma és műsorszegmens 13,2 százaléka a headline-okban is megjelent, a legkevesebbszer a hírműsorokban. Mivel ezekben tárgyalták a legtöbb háborús témát, értelemszerűen a headline-ba csak kisebb részük jutott.

A háború képi megjelenítése a Hír TV-n

Az összesen 1263 háborúval kapcsolatos műsorszegmens nagyobb részéhez (785 eset) nem tartozott képi megjelenítés, ám amikor igen, leginkább menekültek kerültek képernyőre (195 eset), legtöbbször a hírműsorokban, de legnagyobb arányban a magazinműsorokban (23,3%). Menekülteket a harci cselekményekkel és a rombolás képeivel kiegészítve szintén többször mutattak (94 eset), az eloszlások és arányok itt is hasonlóak voltak, szám szerint a hírműsorokban volt a legtöbb (67 eset), de a magazinműsorokban érték el a legmagasabb megoszlásukat (12,1%).

² Hírműsorok: Európai Híradó, Háború Ukrajnában, Híradó, Hírek, Rendkívüli hírek

³ Magazinműsorok: Globál, Napi aktuális

⁴ Véleményműsorok: Vezércikk, Troll, Sajtóklub, Párbaj, Csörte

⁵ Betelefonálás műsor: Paláver

⁶ Egyéb műsorok: Bayer show, Ki hazudik?, Kommentár nélkül, Leleplező, Mozaik, Radar, Sporthírek

5. táblázat: Képi megjelenítés a Hír TV háborúval foglalkozó műsoraiban

Megjelenített dolog	Esetszám	Százalék
nem volt	785	62,2
menekültek	195	15,4
menekültek + harci cselekmény + rombolás	94	7,4
háborús rombolás	33	2,6
harci cselekmények	18	1,4
menekültek + rombolás	18	1,4
menetelő, mozgásban lévő hadoszlop	9	0,7

Az orosz-ukrán konfliktus témaorientációja a Hír TV-n

A képi megjelenítéssel összhangban, a témakörök megoszlásában is a menekülthullámmal kapcsolatos hírek, események vitték a prímet. Mivel egy hírben több témakör is felbukkanhatott, az 1263 háborúval kapcsolatos hír és esemény, illetve műsorszegmens 2774 témakörhalmazt jelentett, amelyből a magyarországi menekülthullám témaköre 348-szor tűnt fel (12,5%). A háborús cselekmények és akciók témaköre csak a második leggyakoribbnak számított (322, 11,6%). A hazai politikai ellenzék szereplőinek vitatott kijelentései viszont az előkelő harmadik helyre kerültek (228, 8,2%). Ez elsősorban Márki-Zay Péter és Kocsis-Cake Olivio kijelentéseinek volt köszönhető, főként a fegyverszállítások és a gáz-, illetve olajcsapok elzárása kapcsán hangoztatott véleményük miatt.

6. táblázat: A háború egy százalék feletti kérdéskörei a Hír TV orosz-ukrán konfliktussal kapcsolatos műsoraiban

Téma	Esetszám	%
Menekülthullám Magyarországon	348	12,5
Háborús cselekmények, akciók mindkét oldalon	322	11,6
Az ellenzék szereplőinek vitatott kijelentései	228	8,2
Jótékonysági és egyéb felajánlások az ukrainai menekülteknek (ingyen MÁV-jegy, Jónak lenni jó kampány stb.)	205	7,4
Cél: Magyarország ne keveredjen a háborúba	158	5,7
Szankciók, SWIFT kizárás	143	5,2
Menekülthullám az EU-ban	88	3,2
Béketárgyalás	87	3,1
Oroszok civileket/lakóépületeket támadnak	76	2,7
Gázvezetékek lezárása, megszüntetése	76	2,7
Kormány és ellenzék vitája az orosz-ukrán háború kapcsán	75	2,7
Hazánk gázellátása	73	2,6
Magyarország nem enged át fegyverszállítmányt	72	2,6
Meg kell védeni a rezsicsökkentést	58	2,1
Az orosz-ukrán háború sérültjei, halálos áldozatai	51	1,8
Dekonjunkktúra várható	44	1,6
Emberi történetek, az ukrán hősiességet, összetartozást erősítő story-k	42	1,5

Téma	Esetszám	%
Sberbank	42	1,5
Biztonságpolitikai hatások, fegyverkezés, új világrend kialakulása	40	1,4
Ukrajna pénzügyi vagy egyéb, de nem katonai megsegítése	40	1,4
Márki-Zay Péter nyilatkozta, hogy fegyvert/katonákat küldene Ukrajnába	39	1,4
Ukrán infrastruktúra és kulturális javak, történelmi emlékek támadása	38	1,4
Infláció emelkedése várható	37	1,3

A hírműsorok témaorientációja

A hírműsorok esetében a háborús cselekmények és akciók témaköre volt a leggyakoribb, ezt követte a hazánkba érkező menekülthullám és az ellenzék vitatott kijelentései.

7. táblázat: A háború kérdéskörei a Hír TV orosz-ukrán konfliktussal foglalkozó hírműsoregységeiben (top 10 téma)

Téma	Esetszám	%
Háborús cselekmények, akciók mindkét oldalon	263	14,1
Menekülthullám Magyarországon	229	12,3
Az ellenzék szereplőinek vitatott kijelentései	145	7,8
Jótékonysági és egyéb felajánlások az ukrajnai menekülteknek (ingyen MÁV-jegy, Jónak lenni jó kampány stb.)	139	7,4
Cél: Magyarország ne keveredjen a háborúba	114	6,1
Szankciók, SWIFT kizárás	79	4,2
Béketárgyalás	69	3,7
Menekülthullám az EU-ban	62	3,3
Oroszok civileket/lakóépületeket támadnak	61	3,3
Magyarország nem enged át fegyverszállítmányt	49	2,6

A magazinműsorok témaorientációja

A magazinműsoroknál a magyarországi menekültkrízis és a háborús cselekmények álltak a gyakorisági sorrend élén, illetve a szankciókról szóló hírek kerültek még dobogós helyre.

8. táblázat: A háború kérdéskörei a Hír TV orosz-ukrán konfliktussal kapcsolatos magazinműsor szegmenseiben (top 10 téma)

Téma	Esetszám	%
Menekülthullám Magyarországon	49	15,7
Háborús cselekmények, akciók mindkét oldalon	28	9,0
Szankciók, SWIFT kizárás	27	8,7
Jótékonysági és egyéb felajánlások az ukrajnai menekülteknek (ingyen MÁV-jegy, Jónak lenni jó kampány stb.)	25	8,0
Menekülthullám az EU-ban	15	4,8

Téma	Esetszám	%
Biztonságpolitikai hatások, fegyverkezés, új világrend kialakulása	12	3,8
Hazánk gázellátása	12	3,8
Az ellenzék szereplőinek vitatott kijelentései	12	3,8
Gázvezetékek lezárása, megszüntetése	11	3,5
Az oroszok civileket/lakóépületeket támadnak	10	3,2

A véleményműsorok témaorientációja

A véleményműsoroknál az ellenzék szereplőinek vitatott kijelentései kerültek első helyre, majd a menekülthullám hazai vonatkozásai és Magyarország háborúba sodródásának elkerülése alkották a vezető témákat.

9. táblázat: A háború kérdéskörei a Hír TV orosz-ukrán konfliktussal kapcsolatos véleményműsor szegmenseiben (top 10 téma)

Téma	Esetszám	%
Az ellenzék szereplőinek vitatott kijelentései	49	15,2
Menekülthullám Magyarországon	26	8,0
Cél: Magyarország ne keveredjen háborúba	25	7,7
Kormány és ellenzék vitája az orosz-ukrán háború kapcsán	16	5,0
Szankciók, SWIFT kizárás	15	4,6
Gázvezetékek lezárása, megszüntetése	14	4,3
Magyarország nem enged át fegyverszállítmányt	13	4,0
Hazánk gázellátása	12	3,7
Márki-Zay Péter nyilatkozta, fegyvert/katonákat küldene Ukrajnába	10	3,1
Jótékonyági és egyéb felajánlások az ukrainai menekülteknek (ingyen MÁV-jegy, Jónak lenni jó kampány stb.)	10	3,1

Az orosz-ukrán háborúval foglalkozó műsorszegmensek szereplői a Hír TV-n

A vizsgált műsorokban 1905 szereplő fordult elő, közülük Orbán Viktor a legtöbbször, 143 esetben került képernyőre. A második helyen Márki-Zay Péter szerepelt (122 eset), míg Putyin (80 eset) a harmadik legtöbbet említett szereplő volt. Szijjártó Péter (75 eset) és Zelenszkij ukrán elnök (40 eset) után egy másik ellenzéki politikus került a hatodik helyre (Kocsis-Cake Olivio, 29 eset), ám ezt követően nem politikusok, illetve politikai résztvevők következtek, hanem jellemző módon a stúdióbeszélgetésekben jeleskedő elemzők és szakemberek (pl. Mráz Ágoston Sámuel, Néző László, Bencsik András).

Műsörtípusonként ugyan változtak az arányok, de a tendencia ugyanaz maradt. Orbán Viktor és Márki-Zay Péter kettőse állandónak nevezhető a legtöbbet szereplő politikusok élén, ez alól egyedül a véleményműsorok számítottak kivételnek, ahol csak a 4-5. helyet tudhatták magukénak, mert a stúdióba hívott véleményformálók, szakértők és elemzők megelőzték őket a szereplések gyakoriságában. Érdekes, hogy a háborút kirobbantó Oroszország első embere (Putyin) a véleményműsoroknál az első tízbe sem került be, miközben a hírműsoroknál Szijjártó Péter után a

negyedik legtöbbet szereplő volt. Továbbá figyelemre méltó az is, hogy az európai politika meghatározó vezetői milyen csekély arányban kaptak nyilvánosságot a hírműsorokban. Míg Orbán Viktor 101 szereplést könyvelhetett el, addig a legtöbbet említett európai vezető, Emmanuel Macron francia államfő csak 12 esetben került a hírekbe, Olaf Scholz német kancellár hat, Mateusz Morawiecki, lengyel kormányfő öt, Ursula von der Leyen bizottsági elnök pedig négy esetben.

10. táblázat: Az orosz-ukrán háborúval foglalkozó hírműsoregységek szereplői a Hír TV-n (top 10)

Szereplő	Esetszám	%
Orbán Viktor	101	9,5
Márki-Zay Péter	73	6,9
Szijjártó Péter	58	5,5
Vlagyimir Putyin	49	4,6
Volodimir Zelenszkij	32	3,0
Hollik István	20	1,9
Szentkirályi Alexandra	20	1,9
Kocsis-Cake Olivio	19	1,8
Gulyás Gergely	17	1,6
Joe Biden	16	1,5

11. táblázat: Az orosz-ukrán háborúval foglalkozó magazinműsor-egységek szereplői a Hír TV-n (top 10)

Szereplő	Esetszám	%
Vlagyimir Putyin	18	10,9
Márki-Zay Péter	11	6,7
Orbán Viktor	8	4,8
Giuliano Stochino-Weiss	5	3,0
Boross Tamás	4	2,4
Emmanuel Macron	4	2,4
Horváth József	4	2,4
Resperger István	4	2,4
Szarvas Gábor	4	2,4
Szijjártó Péter	4	2,4
Bakondi György	3	1,8

A fontosabb szereplők által érintett kérdéskörök a Hír TV-n

Orbán Viktor legtöbbször a menekülthullám, illetve Magyarország háborúból való kimaradása kapcsán került szóba vagy nyilatkozott. Harmadik leggyakoribb témájának az ellenzéki szereplők vitatott kijelentései számítottak. Szijjártó Péter a háborús cselekményekről, illetve a menekülthullámról és hazánk háborút elkerülő politikájáról beszélt vagy ezek kapcsán került szóba. Zelenszkij a háborús cselekményekkel és az oroszok civileket ért támadásaival kapcsolatban került a hírekbe, de gyakran a szankciók kapcsán is felmerült a neve. Márki-Zay Péter elsősorban a vitatott kijelentései miatt került a

Hír TV fókuszába, amelyek közül a fegyverszállítással kapcsolatos véleménye állt az első helyen. Putyin neve főként a háborús cselekmények, a szankciók és a béketárgyalások miatt került terítékre.

Összefoglalás

A Hír TV műsoraiban az orosz-ukrán háború és következményeinek feldolgozása semleges és objektív módon történt, orosz (vagy akár ukrán) háborús propaganda a mintába került műsorszámokban nem jelent meg. A programok széleskörűen tudósítottak a harci eseményekről, a frontok állásáról, a szemben álló felek haderejéről, az agresszió hazai és nemzetközi gazdasági, biztonság- és energiapolitikai következményeiről, valamint várható hatásairól, az európai uniós és világpolitika reakcióiról, valamint a Magyarországot és Európát érő menekülthullám kezeléséről. Hazánk helyzete kiemelten jelent meg a menekültek fogadása és ellátása kapcsán, de a várható gazdasági következmények is részletes feldolgozásra kerültek. A televízióban a politikai aktorok mellett nagy számban szólaltak meg a különböző résztémák szakértői, de más véleményformálók is, így a médiafogyasztók átfogó és sokszínű képet kaphattak magáról a konfliktusról, továbbá annak rövid- és hosszútávú következményeiről egyaránt.

Az orosz-ukrán háború médiaképe az M1-en

A vizsgálat során 2234 esetben regisztráltunk a háború témájával foglalkozó műsorrészeket, amelyek időtartama több mint 83 órát tett ki, a hét több mint felét ennek szentelték. Az elemzett műsoregységek túlnyomó része a néhány perces hírműsorokban megjelenő beszámoló volt, de természetesen akadt köztük reggeli magazinműsorban megjelenő szegmens vagy komplett program is. Az elemzett műsorrészek több mint 85 százaléka hírműsorokban⁷ fordult elő (*Híradó, Hírek, Hírek+* stb.), kilenc százaléka magazinműsorokban⁸ (*Világ, Ma este, Ma reggel* stb.), hat százaléka pedig egyéb⁹ (*Kommentár nélkül, Határvédelem, Élő egyház* stb.) programokban. Az elemzett műsoregységek megoszlása a hét nap alatt kisebb kilengésektől eltekintve kiegyensúlyozott volt. A napokon belül a legtöbb műsoregységgel a 0-6 óráig tartó periódusban, illetve a 18 és 24 óra közötti időszakban lehetett találkozni, előbbi az ismétlések, utóbbi az új információk és adások sávja volt.

A háború történéseinek egyhatoda szerepelt a hírműsorok headline-jaiban, a magazinműsoroknál ugyanez az arány majdnem 20 százalék volt.

A háború képi megjelenítése az M1-en

A műsorszámok híján voltak a háborúról beszámoló képanyagoknak. Sokszor megismételték a meglévő felvételeket, nem volt ritka, hogy egy adásban többször regisztráltuk ugyanazokat a klipeket. Az esetek több mint felében nem láthattunk illusztrációként felvételeket a harcokról és annak következményeiről (videók a magazin-, vélemény- és az egyéb műsorokra egyáltalán nem voltak jellemzők). A leggyakoribb kategóriának a menekültekről készült felvételek számítottak, ezeket a saját tudósítók szolgáltatták többnyire, és a határra vagy Budapestre érkezők képeiből toborzódtak. Az illusztrációk öt százaléka referált a harcokra és a rombolásra. A háború áldozatairól, halottjairól készült képek sugárzása nem volt jellemző.

⁷ Hírműsorok: Híradó, Hírek, Hírek röviden, Hírek+, Rendkívüli hírek, V4 Híradó, Világhíradó

⁸ Magazinműsorok: Ma este, Ma reggel, Világ

⁹ Egyéb műsorok: Élő egyház, Határvédelem, Kárpát-medence, Kommentár nélkül, Kormányinfo, Magyar gazda, Nemzeti sporthíradó, Partium ma, Sport, Unió 27, Vírushelyzet Európában

12. táblázat: Képi megjelenítés az M1 háborúval foglalkozó műsoraiban

Megjelenített dolog	Esetszám	százalék
Nem volt	1235	55,3
Menekültek	689	30,8
Háborús rombolás	66	3,0
Hadoszlop + rombolás + harc	46	2,1
Hadoszlop + menekültek + rombolás + harc	36	1,6
Menekültek + harci cselekmény + rombolás	35	1,6
Harci cselekmény + rombolás	33	1,5

Az orosz-ukrán háború témaorientációja az M1-en

A műsorok leginkább a menekültek érkezésével és megsegítésével foglalkoztak. Ez volt az összes műsorszám legfőbb üzenete. A humanitárius katasztrófa és segítségnyújtás a szegmensek kb. egynegyedében volt jelen. A műsorok feldolgozták a háború történéseit, a frontvonalakon történt eseményeket, a béketárgyalási kísérleteket is, minden tizedik műsoregységet ennek szentelték. Igen magas elemszámmal jelentkeztek a civileket ért támadásokról beszámoló szegmensek. Erősek voltak továbbá a háború belpolitikai vonatkozású motívumai, a hazánkat fenyegető veszély, a kormány-ellenzék vitája a háború kapcsán, az ellenzéki szereplők vitatott kijelentései, vagy Márki-Zay Péter nyilatkozatai, az energiaellátás nehézségei stb. Az Oroszországgal kapcsolatos szankciók szintén lényeges elemei voltak a beszámolóknak.

13. táblázat: A háború egy százalék feletti kérdéskörei az M1 orosz-ukrán konfliktussal kapcsolatos műsoraiban

Téma	Esetszám	%
Menekülthullám Magyarországon	623	13,6
Jótékonyági és egyéb felajánlások az ukrainai menekülteknek (ingyen MÁV-jegy, Jónak lenni jó kampány stb.)	622	13,6
Háborús cselekmények, akciók mindkét oldalon	420	9,2
Cél: Magyarország ne keveredjen a háborúba	290	6,3
Ukrajna pénzügyi vagy egyéb, de nem katonai segítése	281	6,1
Szankciók, SWIFT kizárás	228	5,0
Menekülthullám az EU-ban	208	4,5
Béketárgyalás	175	3,8
Oroszok civileket/lakóépületeket támadnak	141	3,1
Kormány és ellenzék vitája az orosz-ukrán háború kapcsán	118	2,6
Az ellenzék szereplőinek vitatott kijelentései	112	2,4
Az ellenzék katonákat küldene Ukrajnába	85	1,9
NATO beavatkozás lehetősége	84	1,8
Gázvezetékek lezárása, megszüntetése	83	1,8
Meg kell védeni a rezsicsökkentést	83	1,8

Téma	Esetszám	%
Magyarország nem enged át fegyverszállítmányt	77	1,7
Márki-Zay Péter nyilatkozata, katonákat/ fegyvert küldene Ukrajnába	73	1,6
A szabad világ értékeinek megvédése	70	1,5
Hazánk gázellátása	70	1,5
Sberbank	69	1,5
Paks I-II	59	1,3
Emberi történetek, az ukrán hősiességet, összetartozást erősítő story-k	56	1,2

A headline-okban megjelenő kérdéskörök szerkezete nem különbözött releváns mértékben a műsoregységektől, itt is a menekültek, azok megsegítése, valamint a frontvonalak mozgásai szerepeltek az első három helyen, majd az orosz szankciók, valamint az orosz-ukrán háború belpolitikai következményei következtek.

A hírműsorok témaorientációja

A hírműsorok témaszerkezete nem különbözött markánsan az összes műsortól. Itt is a humanitárius segítségnyújtás és a menekültek vezették a napirendet, kiegészülve a hadszíntér történéseivel és a konfliktus hazai belpolitikát érintő vonzataival.

14. táblázat: A háború kérdéskörei az M1 orosz-ukrán konfliktussal foglalkozó hírműsoregységeiben (top 10 téma)

Téma	Esetszám	%
Jótekonysági és egyéb felajánlások az ukrainai menekülteknek (ingyen MÁV-jegy, Jónak lenni jó kampány stb.)	511	13,1
Menekülthullám Magyarországon	505	13,0
Háborús cselekmények, akciók mindkét oldalon	396	10,2
Cél: Magyarország ne keveredjen a háborúba	260	6,7
Ukrajna pénzügyi vagy egyéb, de nem katonai segítése	244	6,3
Szankciók, SWIFT kizárás	189	4,8
Menekülthullám az EU-ban	170	4,4
Béketárgyalás	161	4,1
Oroszok civileket/lakóépületeket támadnak	134	3,4
Kormány és ellenzék vitája az orosz-ukrán háború kapcsán	102	2,6

A magazinműsorok témaorientációja

A magazinműsorok szintén a menekültekre és megsegítésükre koncentráltak, ugyanakkor a hadszíntér eseményei nem kerültek sokszor terítékre, leginkább a konfliktus hazai belpolitikát érintő témáit dolgozták fel.

15. táblázat: A háború kérdéskörei az M1 orosz-ukrán konfliktussal kapcsolatos magazinműsor szegmenseiben (top 10 téma)

Téma	Esetszám	%
Menekülthullám Magyarországon	56	11,7
Jótékonysági és egyéb felajánlások az ukrainai menekülteknek (ingyen MÁV-jegy, Jónak lenni jó kampány stb.)	43	9,0
Szankciók, SWIFT kizárás	36	7,5
Ukrajna pénzügyi vagy egyéb, de nem katonai segítése	32	6,7
Cél: Magyarország ne keveredjen a háborúba	28	5,8
Márki-Zay Péter nyilatkozata, katonákat/fegyvert küldene Ukrajnába	27	5,6
Az ellenzék szereplőinek vitatott kijelentései	27	5,6
Háborús cselekmények, akciók mindkét oldalon	20	4,2
Az ellenzék katonákat küldene Ukrajnába	18	3,8
Gázvezetékek lezárása, megszüntetése	16	3,3

Az egyéb műsorok témaorientációja

Az egyéb programok szintén a menekültekre és a megsegítésükre koncentráltak, ugyanakkor itt megjelentek a sportszankciók is.

16. táblázat: A háború kérdéskörei az M1 orosz-ukrán konfliktust érintő egyéb műsoraiban (top 10 téma)

Téma	Esetszám	%
Jótékonysági és egyéb felajánlások az ukrainai menekülteknek (ingyen MÁV-jegy, Jónak lenni jó kampány stb.)	68	35,4
Menekülthullám Magyarországon	62	32,3
Menekülthullám az EU-ban	24	12,5
Oroszországgal és Belorussziával kapcsolatos sportszankciók	12	6,3
Emberi történetek, az ukrán hősiességet, összetartozást erősítő story-k	5	2,6
Ukrajna pénzügyi vagy egyéb, de nem katonai segítése	5	2,6
Háborús cselekmények, akciók mindkét oldalon	3	1,6
Orosz ellenszankciók	3	1,6
Szankciók, SWIFT kizárás	2	1,0
Dekonjunkktúra várható	2	1,0

A véleményműsorokban¹⁰ megjelenő témák a kis elemszámuk miatt nem alkalmasak a következtetések levonására.

¹⁰ Véleményműsor: 48 perc

Az orosz-ukrán konfliktussal foglalkozó műsorok, szegmensek szereplői az M1-en

Orbán Viktor szinte minden tizedik, a témával foglalkozó műsoregységben, szegmensben megjelent. A miniszterelnököt Szijjártó Péter követte a sorban, kb. fele annyit szerepelt, mint a kabinet vezetője. A miniszterelnök és a külügyminiszter is a NATO, a V4 és az uniós tárgyalások kapcsán tűnt fel legtöbbször, ahol a szankciók és a háború keltette energiaproblémák kaptak nagy hangsúlyt. A miniszterelnök sokat szerepelt továbbá a menekülteket megsegítő, illetve azok érkezéséről tudósító híradásokban is, továbbá azokban a híradásokban, ahol az ország békéjének és a rezsicsökkentésnek a megőrzését hangsúlyozták. Szentkirályi Alexandra kormányzóvivő főként a jótékonyági akciókkal összefüggésben bukkant felt. Márki-Zay Péter, az ellenzék miniszterelnök-jelöltje az ötödik helyen állt a sorban, igaz, elsősorban a vitatott kijelentései miatt került reflektorfénybe. Kocsis-Cake Olivio országgyűlési képviselő az orosz gáz elzárásáról tett megnyilatkozásaival generált nagy médiafigyelmet. Csécsi Soma, a BRFK szóvivője leggyakrabban a menekültek segítségével összefüggésben nyilatkozott. Az említett közszereplők mellett természetesen a háború szemben álló felei, illetve tárgyalópartnereik is gyakran jelentek meg a háborús cselekmények, azok hatásai, a szankciók és a tárgyalások vonatkozásában.

A háború kitörését követően jelentős sajtópublicitást kapott hírek szerint több médium vezető politikai műsorában is előfordultak olyan megnyilvánulások stúdióvendégként, szakértőként megszólalóktól, amelyek az orosz narratívát követték, vagy egyoldalúan mutatták be és magyarázták a háború eseményeit és céljait. A vizsgálat idején ilyen típusú elfogultságot, egyoldalúságot nem tapasztalt a Hatóság. A hírekben nevesített szakértők, mint pl. Nógrádi György, Horváth József és Georg Spöttle élőszóbeli szereplései a Hír Televízió, az M1 és a TV2 műsoraira korlátozódtak a vizsgált adók közül – utóbbi csak a TV2-nek nyilatkozott. Az említett televízióknál biztonságpolitikai szakértőkként szólalhattak meg változatos témákban. Főként az aktuális hadihelyzet, a várható támadások, az Oroszországot ért szankciók, illetve az Ukrajnának nyújtandó fegyverszállítmányok álltak a megnyilatkozásaik középpontjában. A beszélgetések során hangoztatott kijelentéseik nem számítottak problematikusnak, az orosz propaganda szóhasználata vagy narratívái nem voltak tetten érhetők az interjúkban.

17. táblázat: Nógrádi György, Horváth József és Georg Spöttle megjelenései a vizsgált adókon

Média neve	Georg Spöttle	Nógrádi György	Horváth József
Hír TV	-	3	4
M1	-	-	3
RTL Klub	2	2	-
TV2	4	7	3

18. táblázat: Az orosz-ukrán háborúval foglalkozó műsorok, szegmensek egy százalék feletti szereplői az M1-en

Szereplő	Esetszám	%
Orbán Viktor	284	9,3
Szijjártó Péter	190	6,2
Szentkirályi Alexandra	144	4,7
Volodimir Zelenszkij	118	3,9
Márki-Zay Péter	88	2,9

Szereplő	Esetszám	%
Vlagyimir Putyin	64	2,1
ukrán menekült nő	61	2,0
Jens Stoltenberg	57	1,9
Igor Konasenkov orosz vezérőrnagy	49	1,6
Kocsis-Cake Olivio	44	1,4
Csécsi Soma, BRFK szóvivő	37	1,2
Emmanuel Macron	36	1,2
Antony Blinken; amerikai külügyminiszter	35	1,1
Gulyás Gergely; miniszter	33	1,1
Hollik István; kommunikációs igazgató; Fidesz	31	1,0
Palóc André; elemző; Századvég	30	1,0

A hírműsorok szereplőgárdája nem mutatott eltérést a teljes műsoridőben tapasztalt sorrendtől – ez nem túl meglepő, hiszen a hírműsorok szolgáltatták a témával foglalkozó szegmensek tetemes részét.

19. táblázat: Az orosz-ukrán háborúval foglalkozó hírműsoregységek szereplői az M1-en (top 10)

Szereplő	Esetszám	%
Orbán Viktor	261	9,6
Szijjártó Péter	180	6,6
Szentkirályi Alexandra	138	5,1
Volodimir Zelenszkij	103	3,8
Márki-Zay Péter	82	3,0
ukrán menekült nő	61	2,2
Vlagyimir Putyin	54	2,0
Jens Stoltenberg	53	2,0
Igor Konasenkov orosz vezérőrnagy	47	1,7
Kocsis-Cake Olivio	42	1,5

A háttérműsorok szereplői esetében átrendeződés történt, itt már sok elemző kapott szót, akik az események kontextusát és következményeit próbálták megvilágítani.

Szereplő	Esetszám	%
Orbán Viktor	18	7,4
Volodimir Zelenszkij	11	4,5
Hortay Olivér, a Századvég Konjunktúrakutató Energia- és Klímapolitikai Üzletágvezetője	10	4,1

Szereplő	Esetszám	%
Szijjártó Péter	10	4,1
Vlagyimir Putyin	10	4,1
Boros Bánk Levente; elemzési igazgató; Nézőpont Intézet	9	3,7
Kovács Zoltán államtitkár	9	3,7
Palóc André; elemző; Századvég	9	3,7
Vargha Márk; kutató; Migrációkutató Intézet	9	3,7
Bakondi György a miniszterelnök belbiztonsági tanácsadója	8	3,3

A véleményműsorok és az egyéb programok szereplő-repertoárja jelentősen eltért a politikai műsorok jellemzőitől, ezeknél gyakran tűntek fel nem a közéletet reprezentáló aktorok.

Összefoglalás

Az M1 műsorán nem talákoztunk orosz vagy ukrán propagandaüzenetek nyomaival. A műsorszámok elsősorban a menekültválságnak és a rászorulóknak megsegítésének szenteltek nagy figyelmet, valamint a háború eseményeivel, illetve a konfliktus belpolitikai vonzataival foglalkoztak. A megjelenített szereplők között a kormány tisztségviselői, a háború szemben álló felei és a magyar ellenzék prominensei domináltak. A háborúval foglalkozó műsorszámok beszámoltak a harci eseményekről, az agresszió hazai és nemzetközi gazdasági, biztonság- és energiapolitikai következményeiről, az európai uniós és világpolitika reakcióiról, valamint a Magyarországot és Európát érő menekülthullám kezeléséről.

Az orosz-ukrán háború médiaképe a TV2-n

A TV2 programkínálatából a *Mokka* c. magazin és a *Tények* c. hírműsor¹¹ – és annak különféle kiadásai – foglalkoztak az orosz-ukrán háború eseményeivel. Az egyhetes időszakban 404 műsoregység számolt be a fegyveres konfliktus történéseiről. A televízió a vizsgált időszakban 16 óra 12 perc terjedelemben foglalkozott a háborúval kapcsolatos témákkal, amelyekről a fentebb bemutatott hírműsorok 13 óra 1 perc, míg a *Mokka* c. magazinműsor 3 óra 10 perc hosszan tudósítottak.

Az alábbi adatokból megállapítható, hogy a médiaszolgáltató hétvégén (különösképpen vasárnap) jelentősen kevesebb híradással szolgált, mint hétköznapokon.

20. táblázat: A háborúval foglalkozó műsoregységek eloszlása naponta a TV2 programján

Nap	Esetszám	%
március 2. (szerda)	82	20,3
március 3. (csütörtök)	77	19,1
március 4. (péntek)	79	19,6
március 5. (szombat)	30	7,4
március 6. (vasárnap)	9	2,2

¹¹ Hírműsorok: Tények, Tények délben, Tények este, Tények különkiadás, Tények plusz, Tények reggel, Tények röviden

Nap	Esetszám	%
március 7. (hétfő)	51	12,6
március 8. (kedd)	76	18,8

Az elemzett időszak hírműsorainak (374 műsoregység) 82 műsoregysége (21,9%) szerepelt a headline-okban, míg a *Mokka* c. magazinműsor (30 műsoregység) nem tartalmazott a bevezetőben kiemelt híradásokat. A „szalagcímek” elsősorban az oroszok civilek és lakóépületek ellen irányuló támadásait (23,5%), a háború áldozatairól, sérültjeiről szóló híradásokat (16,5%), a béketárgyalásokat (10,9%), a háborús cselekményeket (10,4%), az ukrán hősiességet és összetartozást szimbolizáló emberi történeteket (8,3%), hangsúlyozták.

A képi megjelenítést vizsgálva az összes műsoregység 45 százaléka (182 eset) nem tartalmazott háborúhoz köthető képsorokat. A harcokról szóló képanyagok legnagyobb részét (17,1%, 69 eset) a menekülteket bemutató felvételek szolgáltatták. A képanyagok 10,6 százaléka (43 eset) mutatta be a háborús rombolás sajnálatos eredményét, 5,2 százaléka pedig (21 eset) a harci cselekményekről és a háborús pusztításokról tudósított. Az elemzett hírműsorok 44,1 százaléka (165 műsoregység) nem tartalmazott a háborúhoz közvetlenül kapcsolható képi megjelenítést, legnagyobb részben menekültek szerepeltek a képsorokon (16,8%, 63 eset). A *Mokka* c. magazinműsor műsoregységei 56,7 százalékban (17 eset) nem ábrázoltak a háborúhoz közvetlenül köthető klipeket, a legnagyobb arányban ez esetben is a menekültek szerepeltek a reprezentációkon (20%, 6 eset).

A hírműsorok műsoregységeinek legmeghatározóbb témái az ukrán háborús menekültek Magyarországon történő megsegítése (11,8%), az oroszok civilek és civil épületek ellen elkövetett fegyveres támadásai (11,3%), a Magyarországot érintő menekülthullám (9,9%), a háború sérültjei, áldozatai (7,9%), illetve a háborús cselekmények (6,6%) és a béketárgyalások (6,3%) voltak. A *Tények* meghatározó kérdéskörének számított továbbá a háborúra reagáló magyar belpolitikai események bemutatása is. Az ország háborúból való kimaradását hangsúlyozó ügyek 5 százalékban voltak jelen, a kormány és az ellenzék háborúval kapcsolatos vitái pedig 4,4 százalékban, míg a fegyverszállítványok Magyarországon való keresztülzárlásának tiltásáról szóló beszámolók 3,7 százalékban jelentek meg. A hírműsorok tudósítottak az ukrán hősiességről és összetartozásról is (4,4%).

A magazinműsorok esetében hasonló megoszlásokkal talákoztunk. A legfontosabb témák az ukrán háborús menekültek megsegítése (21,5%), a magyarországi menekülthullám (16,9%), a háborús cselekmények (7,7%), az ukrán hősiességet és összetartozást bemutató emberi történetek (7,7%) és a béketárgyalások (4,6%) voltak. A magyar belpolitikai reakciók esetében az ország háborúból való kimaradásának fontosságát hangsúlyozó témák (7,7%), illetve az ellenzéki szereplők vitatott kijelentései (6,2%) tekinthetők meghatározónak.

A hírműsorok leggyakoribb szereplőinek Orbán Viktor (7,3%), Volodimir Zelenszkij (5%), Márki-Zay Péter (4,1%), Vlagyimir Putyin (3,3%) és Vitalij Klicsko (2,9%), míg a *Mokka* esetében a legtöbbször megjelenő karaktereknek Orbán Viktor (8,1%), Márki-Zay Péter (4,8%), G. Fodor Gábor (3,2%) és Szentkirályi Alexandra (3,2%) számítottak.

Összefoglalás

A TV2 műsoraiban az orosz-ukrán háborús konfliktus eseményei, következményei semleges és tárgyilagos módon kerültek bemutatásra. A háborús felek egyike sem volt direkt módon negatív vagy pozitív kritika tárgya, így semminemű propaganda nem képezte a műsorok részét. A műsorszegmensek megfelelő módon tudósítottak a harcmezőn történt eseményekről, az agresszió hazai és nemzetközi gazdasági, biztonság- és energiapolitikai következményeiről, az európai unió és

világpolitika reakcióiról, valamint a Magyarországot és Európát érő menekülthullám kezeléséről. A műsorokban a politikai szereplők mellett megszólaltak a háború által érintett területek szakemberei, illetve a fegyveres konfliktus miatt leginkább károsult ukrán lakosság Magyarországra menekült tagjai is. A csatorna műsorait figyelemmel kísérik ezáltal átfogó és sokszínű tájékoztatásban részesülhetnek a háború okozta károk rövid- és várható hosszútávú hatásairól.

Az orosz-ukrán háború médiaképe az RTL Klubon

Az RTL Klub teljes műsorfolyamában 360, az orosz-ukrán háborúról szóló beszámolót regisztráltunk. Ezek három műsортípusban, híradókban¹², információs magazinokban¹³ (*Házon kívül*), továbbá szórakoztató (*Fókusz*, *Fókusz+*) és reggeli magazinokban¹⁴ (*Reggeli*) jelentek meg. Nem meglepő, hogy az orosz támadással foglalkozó műsoregységek elsöprő többsége a hírműsorokban (79%) volt látható, és csak kb. minden ötödik a szórakoztató, reggeli magazinokban (18%). Utóbbiak (48%) szerepe kiemelést érdemel, ugyanis szinte a hírműsorokkal (49%) azonos időterjedelemben foglalkoztak az orosz támadással.

Hétköznapokon a beszámolók kb. ötöde-hatoda volt látható, a hétvégén (4%, 8%) – amikor a csatorna nem sugároz reggeli, illetve szórakoztató magazinműsorokat – kevesebb háborús műsoregységgel találkozhattak a nézők. A beszámolók többsége a legnézettebb műsorsávban kapott helyet, a háborúval foglalkozó műsoridő nagyjából felét 18-24 óra között sugározta a csatorna, kb. harmadát pedig 6-12 óra között láthatták a nézők.

Az RTL Klub műsorainak témaorientációja

A legnagyobb hangsúlyt a háború kapcsán a belpolitikai témáknak (19%) szentelték. Ide tartoztak a kormány-ellenzék vitái (8%) mellett a Paks II-ről szóló disputa (3%), valamint a rezscsökkentés megvédése (8%) is. Szintén fontosnak számítottak a háborús cselekményekről (21%) szóló beszámolók. A háborús történések ismertetése (13%) mellett az ukrán infrastruktúra, a kulturális javak, történelmi emlékek elleni támadások (5%), valamint az áldozatokról, sérültekről (3%) szóló hírek kerültek főként a középpontba. Közel hasonló gyakorisággal szóltak a Magyarországra (7%) vagy Európa más országaiba (3%) tartó menekültek helyzetéről és az őket segítő karitatív akciókról (6%). Magas megoszlásban bukkantak fel továbbá a háborús bűntettekről (13%) szóló kérdéskörök és az emberi történetek, az ukrán hősiességet, összetartozást erősítő narratívák (8%). Az Oroszország vagy az orosz oligarchák elleni szankciók az esetek 11 százalékában kerültek reflektorfénybe.

A magazinműsorok, illetve a hírműsorok témái az RTL Klubon

A magazinműsorok és a híradók témaválasztása alapvetően eltért egymástól. A magazinműsorokban emberi történeteken (61%), jobbra menekültekkel készített interjúkon keresztül mutatták be a háború okozta szenvedéseket. Ehhez csatlakoztak a karitatív célú összefogást (17%) bemutató anyagok, amit Ukrajna kisebbség-politikájának bemutatása egészített ki (22%).

A *Híradó* témaválasztása ennél lényegesen kidolgozottabb volt. Mivel a műsoregységek 80 százaléka a hírműsorokban jelent meg, ezért a *Híradó* és a csatorna teljes témakínálata alig tért egymástól. A *Híradó* leggyakrabban belpolitikai kérdéskörökkel foglalkozott (23%), ilyenek voltak a kormány-ellenzék általános jellegű vitái (8%) és a Paks II tárgyalása (3%). Az előbbiekhöz hasonló

¹² Hírműsor: *Híradó*

¹³ Információs magazin: *Házon Kívül*

¹⁴ Szórakoztató magazinok: *Fókusz*, *Fókusz Plusz*, *Házon kívül*, *Reggeli*

gyakorisággal jelentek meg a háborús cselekményekről (19%) szóló beszámolók is. Kevésbé lényeges téma volt a Magyarországra (6%) vagy Európa más országaiba (3%) tartó menekültek és az őket segítő karitatív akciók (4%), illetve a háborús bűntettek ismertetése (13%). Az Oroszország, illetve az orosz oligarchák elleni szankciókról a híradások tizedében esett szó. Emberi történetekről, az ukrán hősiességről valamint az áldozatokról, sérültekről (8%) a hírek kb. tizede számolt be.

21. táblázat: A hír- és magazinműsorok témaválasztása a műsoregységek százalékában az RTL Klubon

Témacsoport	Hírműsorok	Magazinműsorok
Háborús történésék ismertetése	13	0
Oroszország/oligarchák elleni szankciók	11	0
Kormány-ellenzék általános jellegű vitái	8	0
Emberi történetek, az ukrán hősiességet, összetartozást erősítő történetek	8	61
Magyarországra érkező menekültek	7	0
Fegyvertelen civilek elleni támadások	7	0
Háborús bűntettek	6	0
Menekülteket segítő karitatív akciók	6	17
Ukrán infrastruktúra, kulturális javak, történelmi emlékek elleni támadások	5	0
Paks II felépítése	3	0
Sberbank	3	0
Áldozatok, sérültek	3	0
EU-ba érkező menekültek	3	0
Meg kell védeni a rezsicsökkentést	1	0
Magyarország ne keveredjen háborúba	1	0
Magyarország nem enged át fegyverszállítmányt	1	0
Infláció emelkedése	1	0
Magyarország gázellátása	1	0
Ukrajna kisebbség politikája	0	22

Képi megjelenítés az RTL Klubon

A képi megjelenítés elsősorban a háttérműsorok eszköze volt, a magazinműsorok beszámolóinak 58 százaléka, míg a hírműsorok tudósításainak 38 százaléka tartalmazott valamilyen illusztrációt. A reprezentációk jellegzetességének számított, hogy a nézők sem a hírműsorokban, sem a magazinműsorokban nem találkozhattak holttestek vagy súlyosan sérültek látványával. A híradók beszámolóinak hatoda mutatott be menekültekről szóló képeket, ötöde harci cselekményt, negyede pedig háborús pusztítást. A magazinműsorok riportjainak ötöde ábrázolt menekülteket, negyede harci cselekményről, tizede pedig háborús rombolásról szóló képekkel egészítette ki a tájékoztatást.

Szereplők az RTL Klubon

A vizsgált hét háborús tudósításainak szereplőit viszonylag alacsony megjelenési gyakoriság jellemezte, ezért a szereplők közötti különbségek is minimálisak. Nem meglepő, hogy az orosz-ukrán háborúról szóló tudósítások leggyakoribb szereplői Zelenszkij (5%) és Orbán Viktor (4%), valamint a támadást elrendelő Putyin (3%) voltak. Hozzájuk csatlakozott Márki-Zay Péter (3%), illetve Gulyás Gergely (3%). Szijjártó Péter (2%) valamivel ritkábban tűnt fel a képernyőn. A szakértők közül Csiki Varga Tamás (2%), Feledy Botond (1%) és Tálás Péter (1%) jelent meg az RTL Klub háborúval kapcsolatos beszámolóiban.

Összefoglalás

Az RTL Klubon orosz vagy ukrán háborús propaganda semmilyen formában nem jelent meg. A műsorszámok részletesen tudósítottak a harci eseményekről, kiemelt szempontként kezelték az emberi jogok érvényesülésének témakörét, így a háborús bűntettek problémáját is. Az RTL Klub beszámolóiban gyakran szóltak meg Magyarországon elismert közgazdászok, biztonságpolitikai és informatikai szakértők. A csatorna részletesen bemutatta a háború gazdasági, biztonsági és emberjogi következményeit. A televízió háttérműsorai emberi történeteken keresztül próbálták meg bemutatni a háború borzalmait. A beszámolók, illetve azok képi világa ugyanakkor határozottan került a bulvár jellegű ábrázolási módot.

A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményének vizsgálata

Az Alaptörvényben foglalt, a sajtó sokszínűségére vonatkozó kötelezettség részben a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményén keresztül valósul meg.

A kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye előírja a médiaszolgáltatók számára, hogy egy általuk bemutatott kérdés kapcsán a közönség tájékozódása szempontjából az ahhoz közvetlenül kapcsolódó releváns, és egymástól tartalmilag (érdemben) eltérő véleményeket bemutassák.

A kiegyensúlyozottság követelményének sérelme a jogszabályi előírások alapján kizárólag kérelemre vizsgálható, hivatalból nem. Az eljárást a közzé nem tett álláspont képviselője, valamint bármely néző vagy hallgató kezdeményezheti.

A Hatóság kizárólag a lineáris médiaszolgáltatások (rádiók, televíziók) tájékoztató vagy híreket szolgáltató műsoraiban sugárzott, közérdeklődésre számot tartó eseményekről vagy kérdésekről történő tudósításaival, tájékoztatásaival kapcsolatban benyújtott kiegyensúlyozottsági kérelmek alapján jogosult eljárni.

A Hatósághoz az orosz-ukrán háború megindulását követően, azaz 2022. február 24-től ezidáig összesen 9, a háború médiában történő bemutatásával összefüggő beadvány érkezett, amelyekkel kapcsolatban a Médiatanács megállapította, hogy tartalmuk alapján nem tekinthetők kiegyensúlyozottsági kérelmeknek.

A beadványok nem tartalmaztak arra vonatkozóan utalást, hogy a bejelentők kifogásukkal előzetesen (a médiaigazgatási szabályok előírásainak megfelelően) a médiaszolgáltatóhoz fordultak volna, továbbá általában sérelmezték, hogy a tudósítások nem tesznek eleget a tényszerűség, pontosság, alaposág és tárgyilagosság követelményének.

A kiegyensúlyozottsági eljárás azonban egy olyan sajátos közigazgatási hatósági eljárás, amely annak a helyzetnek az orvoslására szolgál, ha a médiaszolgáltató – a kötelezettsége ellenére –

tájékoztatása során nem mutatja be az egymással szembenálló releváns nézeteket, véleményeket. Mindez azonban csak egy bizonyos, konkrét tájékoztatásra vonatkozhat, azaz a kiegyensúlyozottsági kérelemben meg kell határozni a konkrét műsorszámot, valamint azt a kifejezett, releváns és a közreadott tájékoztatástól érdemben eltérő álláspontot is, melyet a kérelmező hiányol, e feltételeknek azonban a beadványok benyújtói nem tettek eleget.

A Hatósághoz a kiegyensúlyozott tájékoztatás kötelezettségének megsértésére irányuló – a médiaigazgatási szabályoknak megfelelő és érdemi elbírálást igénylő – kérelem tehát nem érkezett, így közigazgatási hatósági eljárás lefolytatására nem került sor.